

СТАНОВИЩЕ

от доц. д-р Росица Пенкова

за дисертационен труд на тема:

**Формиране на литературни и социолингвистични
компетентности у учениците в начална училищна възраст чрез
съвременната литература за деца**

за присъждане на образователната и научна степен „доктор“

Област на висше образование: 1. Педагогически науки

Професионално направление: 1.3. Педагогика на обучението по...

(Методика на обучението по български език и литература в началния етап на образованието)

Обучаваща институция: Софийски университет „Климент Охридски“ –
София, катедра „Дидактика“, факултет по Педагогика

Докторант: Теодора Янкова Вълева

Научен ръководител: проф. дпн Нели Иванова

**1. Данни за докторантурата, дисертацията, автореферата и
публикациите**

Теодора Вълева е зачислена като задочен докторант през 2020 г. и със заповед на Ректора № РД 38-227/03.05.2023 г. е открита процедурата

по защита на дисертационен труд за присъждане на ОНС „доктор”. Не са представени сведения за допуснати нарушения по отношение на процедурата за докторантурата, както и за изпълнението на дисертацията. Дисертационният труд е обсъден на заседание на катедра „Дидактика“ - Факултет по педагогика, СУ „Св. Климент Охридски“ и насочен за публична защита.

Дисертационният труд, който Теодора Вълева предлага за обсъждане, е с теоретико-изследователски и практико-приложен характер Той е с общ обем от 214 страници, 163 страници основен текст и 51 страници със 7 приложения. По темата са използвани 99 източника, от които 14 са на латиница и 85 на кирилица. В основния текст се съдържат 4 диаграми, 16 хистограми, 17 таблици, 3 фигури и 2 графики.

Дисертационният труд има класическа структура – увод, три основни глави, които включват теоретична част, дидактически модел с организация на изследването и емпирична част с анализ, които са в логическо единство и придават цялостност и завършеност на работата. Налице са и заключение, изводи и описани приносни моменти, които са неотменна част от предложения труд. Приложен е и автореферат, който съдържа 58 страници и отразява обективно съдържанието на дисертационния труд, като дава цялостна представа за неговата структура и за резултатите от изследването. Структуриран и оформен е съобразно изискванията. Депозирани са и 5 статии, които отразяват различни аспекти на дисертационното изследване.

Цялостното изследване е подчинено на поставената изследователска цел, свързана с формиране и развиване на литературни и социолингвистични компетентности у учениците в начална училищна възраст чрез съвременната литература за деца. Налице е задълбочен и изчерпателен анализ на нормативната регламентираност на обучението по български език и

литература, на очакваните резултати от обучението за формиране на литературни и социолингвистични компетентности в 1.-4. клас в контекста на Закона за предучилищно и училищно образование (ЗПУО), както и възможностите на съвременната българска литература за деца за подобряване на читателската култура у учениците 1.-4. клас.

Теоретичният анализ включва обзор и систематизиране на различни научни концепции, свързани с психическото развитие на детето в начална училищна възраст.

Проведеното изследване е в логическа взаимовръзка с теоретичната част, както и с общата идея на дисертационния труд. Налице е ясно поставена цел, добре формулирани задачи, обект и предмет на изследването и многоаспектност на хипотезата. Подбран е изследователски инструментариум, който гарантира, от една страна, надеждност на резултатите, а от друга – неговата устойчивост. Получените в хода на емпиричното изследване резултати са обработени, задълбочено анализирани и много добре онагледени. Изведени са ясни и добре систематизирани обобщения и изводи, логически следващи цялостното теоретично и емпирично изследване. Текстът е добре подреден, четивен и лесен за възприемане и осмисляне.

2. Констатации и препоръки

Във връзка с представения дисертационен труд на тема: **„Формиране на литературни и социолингвистични компетентности у учениците в начална училищна възраст чрез съвременната литература за деца“** може да се направят следните констатации и препоръки:

Констатации:

1. Дисертационният труд има подчертана теоретико и практико-приложна значимост, без да се омаловажават неговите научни достойнства. Диагностицирани са затрудненията при четене на художествена литература, разработен е модел, чиито методически идеи разнообразяват работата на учителите, допринасят за развитие на творческите заложи на малките ученици, подпомагат родителите, като правят неразривна връзката между обучение и възпитание.
2. Относно теоретичните приноси са налице няколко много важни такива като: проведено е задълбочено анкетно проучване на мнението както на начални учители, така и на родители за равнището на формираност на литературни и социолингвистични компетентности на учениците. Установено е равнището на формираните компетентности у учениците чрез съставена тестова батерия от два дидактически теста, свързани с възприемане и осмисляне на научнопопулярен и на художествен текст.
3. Предизвикателство на предложения дисертационен труд е опитът да се разработи, апробира и внедри на база на проучване на научна литература, на различни гледни точки, включително и тази на автора, модел, състоящ се от конкретни методически идеи за развиване на социолингвистични и литературни компетентности със средствата на съвременната българска литература за деца.

Препоръка:

1. Препоръчам докторантката да разработи собствени ресурси, които са подчинени на учебната програма, подпомагащи процеса на учене по български език и литература в началния етап при формиране на литературни и социолингвистични компетентности чрез съвременната литература за деца.

Заклучение

Въз основа на гореизложеното считам, че разработеният дисертационен труд на тема: **„Формиране на литературни и социолингвистични компетентности у учениците в начална училищна възраст чрез съвременната литература за деца“** с автор Теодора Вълева притежава всички необходими и задължителни характеристики на качествено научно изследване с подчертани приноси за педагогическата теория и практика. Това ми дава основание да изразя убедеността си, че той заслужава да бъде оценен по достойнство.

Заявявам своя **положителен вот за присъждане на образователната и научна степен „доктор“** на **Теодора Янкова Вълева** в професионално направление: 1.3. Педагогика на обучението по...(Методика на обучението по български език и литература в началния етап на образованието).

02.06.2023 г.

Изготвил становището:
доц. д-р Росица Пенкова